

Men, vil man nærmere undersøge Forholdene, vil man finde Antydninger i Betænkningen af, at man har tænkt paa Fæstninger. Men iøvrigt er dette ikke Andet end en simpel Følge af Forholdene; navnlig i de første Aar efter Krigene hvor man mest sølte Trykket af den kostbare Krig, laa det nær, at der maatte hengaa Aar, inden man tænkte paa de kostbare Fæstninger. Det gik her som andetsteds; saaledes tænkte man i Frankrig efter Krigen 1870 først paa Hærsordningen, og først i 1874 tænkte man paa Fæstninger. Perioden er fortere der; man venter ikke der saa længe som her; Udviklingen gaar der raskere for sig end her, men Principet er det samme. Man tog først fat paa det levende Forsvar, saa gik man til det døde. Her begyndte man først paa det døde i 1872. Et andet Bevis for, at Kjøbenhavns Befæstning i Virkeligheden maa høre med som nødvendigt Led i Forsvarsvæsenet, forekommer mig at ligge deri, at, naar man fra de Sagkyndiges Side har gjort dette gjældende, og fra den modsatte Side har gjort det Modsatte gjældende, saa har man deduceret ud fra, om Nogen kunde tænke sig et Forsvar, naar Tjenden sad i Kjøbenhavn, og Nogen kunde give en rimelig Fremstilling af, hvorledes man saa skulde forsvare Landet, saa at man kunde se, om det blot kunde tænkes, at Tjenden kunde sidde i Kjøbenhavn, og Forsvaret dog blive forfat. Der ligger jo nemlig Pointet i deres Betragtning, som holde paa Kjøbenhavns Befæstning, at man ikke kan tænke sig anden Mulighed, end at med Kjøbenhavn maa Landet falde. Jeg tror derfor, at det kan siges at være en Kjendsgjerning, at det til alle Tider har været gjort gjældende, at Kjøbenhavns Befæstning maa være et væsentligt Led i ethvert Forsvarssystem. — I den senere Tid har man undertiden udpeget mig som Fader eller Amme til Planen om Kjøbenhavns Befæstning, men det er virkelig en altså stor Ære. Det er, som antydet, et meget gammelt Forslag. Selv om man henfører det til den allernærmeste Tid, nemlig i 1872, hvor den da nedsatte Kommission stillede Kjøbenhavns Befæstning i første Linie, saa var jeg den Gang i en underordnet Stilling, saa at Snagen faldt paa at spørge mig om min Mening. Der gik mange Aar, inden jeg fik at vide, hvad der var passeret i den Kommission. Den Ære bliver altså virkelig for stor.

Men, vil man sige, betyder det da ikke Noget, at Befolkningen saa bestemt har udtalt sig mod Kjøbenhavns Befæstning, skal man ikke tage Hensyn, dertil? Ja til en saadan Udtalelse kan jeg ikke sige Andet, end

at det jo er nødvendigt at respektere dette, forsaavidt som Befolkningens Repræsentanter stemme imod Forslaget. Man kan beklage dette og haabe paa, at den Tid vil komme, da Stemningen vil forandre sig, men man er forsaavidt nødt til at respektere det. Men naar derimod Regjeringen skal udarbejde et Forslag om Landets Befæstning, saa maa den undersøge Sagen og spørge sig selv, hvad Hensyn der skal tages til Befolkningen, saa kan man sige ikke tage Hensyn dertil, fordi der ikke ligger nogen Grunde eller nogen Sagkyndighed bagved, — og det maa man dog forlange. Jeg for mit personlige Vedkommende er meget oplagt til at se en Sag fra forskjellige Sider og høre paa Folks Grunde uden forudfattet Mening, men Forudsætningen herfor er dog, at man maa have en vis Respekt for de Folk, som udtale denne Mening; men det kan man jo ikke i dette Tilfælde. Vi ere da vel ikke komne saa vidt her i Landet i Retning af Nivellement, at Alle ere sagkyndige paa alle Omraader. De Herrer Landmænd ville vist undre sig, hvis vi Militære kom til dem og sagde: I skulle ikke brække Jeres Jord paa den Maade, I bærer Jer rent galt ad. Eller hvis man kom til en Skræder og sagde: Jeg forstaa mig meget bedre paa, hvorledes man skal skjære et Par Buxer, saa vilde han vistnok sige: Pas Dig selv. Saaledes gaar det ogsaa her; man kan ikke respektere saadanne umiddelbare Udtalelser fra Befolkningen, der fremkommer paa et Folkemøde. Det Naturlige forekommer mig at være det, at naar Befolkningen virkelig er kommet saa vidt, at den interessere sig for Forsvarsvæsenet, hvad der i og for sig er meget heldigt, den saa sagde til sine Repræsentanter: Se, der er nu Forsvarssagen! Det er en Sag, som vi vide, at Mange interessere sig for baade af Høre og af Venstre; — der er Venstremænd, som interessere sig for Kjøbenhavns Befæstning, og der er Høiremænd, som ere meget kunkne overfor Kjøbenhavns Befæstning — det er et Spørgsmaal, som paa en vis Maade staar udenfor Partipolitik; nu ville vi derfor bede Eder at sætte Eder ind i Sagen, vi forstaa os ikke noget paa den, men vi have fuld Tillid til Eder, sæt Eder nu i Forbindelse med de Sagkyndige og døm saa, og stem saa efter Eders Overbevisning. Det vilde være det Naturlige. Men herfra at vise hen til Vælgerfolkets Udtalelse og betragte den som en Bemyndigelse ja som endnu Mere, som en Ordre, det kan jeg ikke forstaa. Nu er det ganske vist, at naar saadanne Udtalelser mod Kjøbenhavns Befæstning fremkomme, saa er det ofte